

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Našja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četrti leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kasni Makedonskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Ekopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštno proste.

Današnja številka obsega 10 strani.

Hrvatsko-slovenska vzajemnost.

Ljubljana, 20. oktobra 1912.

Na jugu se gode velike reči. Bolgari, Srbi in Črnogorci so se zvezali, da osvobodijo svoje brate izpod turškega naroda. Mi spremljamo njihov boj z najboljšimi željami.

Istočasno so se našla bratskarsca Slovencev in Hrvatov, ki živijo in hočejo živeti pod habsburškim orlom, da se skupno branijo proti svojim narodnim sovražnikom in si tako izboljšajo svoje stanje v okviru avstro-ogrsko monarhije. Slovenci in Hrvati smo bratje po veri, po krvi in po jeziku. Marsikatero dobo, žalostno in veselo, smo preživeli skupaj v zgodovini, in tudi v novjšem času je naša usoda ena in ista. Narodni nasprotniki se z vedno večjo silo zaganjajo v nas ter spravljajo v nevarnost naš narodni obstoj. Slovenci in Hrvati čutimo vedno silnejše navale drznih tujcev na našo zemljo in naš jezik. Sila kola lomi. Čez meje, ki ločijo Slovence in Hrvate, smo si podali roke k skupni obrambi.

V nedeljo, dne 20. oktobra, je bil v Ljubljani zgodovinski dan, ko so si naši in hrvaški narodni zastopniki ter zaupniki podali roke v zvezo za skupno delo, za skupni blagor, za skupno srečo. Iz Hrvatske, Slavonije, Bosne, Hercegovine, Dalmacije, Istre, Goriske, Kranjske, Stajerske in Koroške so se zbrali naši voditelji, da se slovesno pred celim svetom izjavijo za hrvaško-slovensko vzajemnost v vseh dobrih in hudih časih. Ne skilimo preko mej naše države, ljubimo svojo vladarsko hišo, ostati hočemo zvesti avstro-ogrski državi, toda prosti hočemo biti, sami gospodari na lastnih tleh, tlačiti se ne damo več. Naš narodni ponos se dviga in s tem naš odpor proti pritisku tujih narodov.

V svečano okinčani dvorani hotela Union se je odigral ta veličasten dogodek, ki v novejši zgodovini Slovencev in Hrvatov nima para. Slovenski in hrvaški poslanci ter člani vodstva strank so prihajali v resnem razpoloženju, zavedajoč se velevažnega dogodka. Iz Stajerske so se udeležili zboru: dr. Benkovič, Brenčič, dr. Hohnjec, dr. Jankovič, dr. Korošec, Novač, Ozmeč, Pišek, Roškar, Terglav, dr. Verstovšek in Vrečko.

Zborovanje je otvoril dr. Susteršič, ki je med velikim navdušenjem pozdravil zbrane hrvaške in slovenske moške-odličnjake. Nato je bil izvoljen za predsednika zborovanja dr. Mile Starčević, bivši poslanec v razpuščenem hrvaškem deželnem zboru, za podpredsednika koroški poslanec Grafenauer, za zapisničarja bivši poslanec hrvaškega deželnega zbora Cezar Akačić in dr. Brejc iz Celovca. Dr. Starčević se je zahvalil za izkazano mu čast in je povdarjal, da je misel združenja vodila že naše prve pračede v 8. stoletju in da je potem ta misel vedno krepko živela do današnje dobe. Glavni govor v imenu Hrvatov je imel za tem bivši poslanec hrvaškega deželnega zbora, Stjepan Zagorac. Naglašal je: Današnji dan je zgodovinskega pomena za bodočnost slovanskega juga v habsburški monarhiji, v prvi vrsti za bodočnost Hrvatov in Slovencev, ki so se danes združili. Temelji za to združitev so bili stavljeni večkrat v zgodovini, tako n. pr. pred 200 leti leta 1712, ko so velikaši iz hrvaških in slovenskih dežel v Zagrebu sklenili, da pripoznajo za kralja na Hrvaškem samo onega člana habsburške rodovine, ki bo vladal tudi na Kranjskem, Stajerskem in Koroškem. Pred 100 leti je pa cesar Napoleon združil Hrvate in Slovence skupaj v tako zvano ilirsko kraljevino, ker je uvidel, da spadata ta dva rodova skupaj po krvi, zgodovini, zemljepisni legi in z ozirom na njih gospodarski razvoj. Kaj hočemo s to združitvijo? Hočemo, da živimo življenje, dostojno in vredno naroda z našo zgodovino in našega pomena. Nikogar nečemo ovirati v njegovem napredku, ampak zahtevamo, da se nam pripusti, da se razvijamo na svojem in s svojim. Mi nečemo nič drugega, kakor ustavnim potom doseči zakone, ki so v skladu z večnimi in nepremakljivimi načeli pravice. Mi hočemo zakone, ki bodo izvor blagostanja za vse narode v monarhiji in ne samo za nekatere. Zakaj bi ne mogla biti v naši državi srečna in zadovoljna in napredna Avstrija in Ogrska vsporedno s srečno Hrvaško in Slovenijo?

Zagoracev govor je bil mnogokrat sprejet z velikim navdušenjem. Ob koncu je predlagal sledečo resolucijo, ki je bila sprejeta soglasno med viharji odobravanja:

„Izjavljamo, da tvorimo mi Hrvati in Slovenci eno narodno celoto. Vsled tega hočemo pristati Stranke prava in Vseslov. Ljudske stranke skupno delovati v duhu in pravcu programa Stranke prava za edinstvo, pravice in svobodni razvoj hrvaško-slovenskega naroda v okviru habsburške monarhije. V sveti smo si, da so hrvaško-slovenske dežele odločilnega pomena za stališče države kot velevalsti, in kakor se zavedamo svojih dolžnosti napram državi, tako odločno zahtevamo in pričakujemo, da se zave tudi država svojih dolžnosti napram našemu narodu.“

V imenu Slovencev je govoril dr. Susteršič. Rekel je, da se moramo in hočemo varovati nesmiselnega in neplodnega kričanja, gnilega liberalizma in „svobodomiselnosti“, ki nosi na jeziku svobodo vesti, ki pa v resnici zatira vsako prosto, neodvisno gibanje. Mi hočemo biti stranka resnega, treznega neumornega dela. Ugovarjati hočemo podtikanju, da bi bilo hrvaško-slovensko združenje komu v kvar. To združenje je samo ob sebi umevna posledica večstolnega pravnega, zgodovinskega in narodnega edinstva Hrvatov in Slovencev. Nagib za to združenje je ljubezen do domovine, namen pa skupno narodno, gospodarsko in izobraževalno delo za edinstveni hrvaško-slovenski narod v okviru habsburške monarhije. Daleko nam je vsako sovraštvo zoper druge narode. Nasprotno: mi želimo bratsko sodelovati z vsemi narodi monarhije za veličino in moč habsburškega gospodstva. Ako se pa na žalost obrača neutemeljeno sovraštvo drugih zoper nas, se moramo braniti in se bomo vselej tudi znali braniti. Mi tudi nečemo biti nedostopni v okviru naše lastne narodnosti. Nikdar nas ne sme zaslepiti strankarstvo, da bi ne pozdravljali in podpirali vsakega poštenega dela in stremljenja, ki je v prid našemu narodu, najprihaja to delo in stremljenje od kogar hoče. Vrata so odprta na stečaj slehernemu, ki je poštene volje! Hrvaško-slovenski narod je eno telo, eno srce, ena duša! In še eno samo besedo za sklep: Besed je zadosti, naj sledijo dejanja.

Dr. Susteršičeve besede so našle pri zborovalcih navdušen odmev. Vedno so zopet in zopet zadneli viharji pritrdjevanja po dvorani. Bilo je videti, kako je govoril slovenski voditelj vsem iz srea. Predno je predsednik dr. Starčević nato zaključil zborovanje, je zadonela po dvorani mogočna himna „Lepa naša domovina“, ki so jo peli zbrani stoji. V zavesti, da se je zgodilo nekaj velikega, so se potem zborovalci razšli.

Zvečer ob 8. uri se je vršil v Unionovi dvorani velik prijateljski sestanek. Razum hrvaških in slovenskih poslancev in zaupnikov je bilo došlo na stotine ljudstva. Nastopali so govorniki, pele so se pesmi, svirala je godba, vse pa je prevevala osrečujoča zavest, da smo Hrvati in Slovenci narod enega duha in enega srea. V imenu Stajerskih Slovencev je pozdravil dr. Korošec. Bil je lep večer, vreden zaključek dneva, ki ostane zapisan v naši zgodovini z zlatimi črkami.

Vojni ples.

Puške so začele pokati, topovi grmeti. Balkanski krščanski narodi so začeli vojni ples s starim dušmaninom krščanstva, s Turkom. Vsi opomini niso nič pomagali. Desetletja in desetletja so opominjale velike države Turčijo, naj poneha z grozovitostmi proti krščanskim svojim podanikom v Makedoniji in Albaniji, balkanske države so prosile Turčino za lepo ravnanje z njihovimi brati po veri in po krvi, tlačeni narodi sami so prosili, zahtevali sprememb in se z orožjem branili. Vse je bilo zaman, Turčin je nadalje ropal, požigal in moril. Sedaj so dvignili Bolgari, Črnogorci, Srbi in Grki svoje orožje proti Turku in se z vojno silo navalili nanj.

Krvavi ples se je začel. Bojujeta se križ in polumeseč, mohamedanstvo in krščanstvo, svoboda in trinoštvo. Vojne sile na obeh straneh so precej enake. Nihče ne more danes reči, kje bo zmaga. Nekdaj je bila cela Evropa navdušena, ko se je zaslislal klic, da je treba na vojno zoper nevrnike, da je treba Turke popolnoma pogrnati iz Evrope ven v Azijo. Narodi so takrat krščansko mislili in čutili. Dandanes

je žal drugače. Duh brezverstva je prešinil narode, židovsko časopisje obvladuje vse mnenje v Evropi, in žalostni gledamo, kako nekatere države srpo opazujejo pričetni boj balkanskih krščanskih narodov za križ sveti in svobodo zlato, ali pa vsaj mirno drže svoje roke križem. Srca nas Slovencev so ob strani narodov, ki gredo s puškami in topovi proti Turčinom, da rešijo svoje brate. Četudi se nahajajo vsi ti narodi v krivoverstvu pravoslavnega krščanstva, vendar kot kristjani so nam bližji nego mohamedanci, in mi le želimo za njih zmago obenem združujemo molitev, da bi potem vsi skupaj prišli prejkoprej v naročje svete katoliške cerkve.

Vojska na celi črti.

Srbija, Bolgarija in Grška s dne 18. oktobra svojim poslanikom v Carigradu izročile napoved vojske Turčiji. Turčija je dala takoj svojim četam povelje, naj napadejo sovražne armade. Boj se je začel na celi črti. Srbski in bolgarski kralj sta takoj izdala na armado in narod bojni oklice, v katerem povdarjata, da mora bolgarski in srbski narod z orožjem v roki rešiti svoje slovanske in kristjanske brate iz turške sužnosti.

Kako stoje posamezne armade na bojiščih.

Glavna bojna moč bolgarske armade se nahaja ob srednjem toku reke Marice, to je vzhodna armada. Ta armada se pomika iz Plovdiva in ima glavni namen prodrati do Drinoplja (Adrianopol, Odrin in Jedrenj) in morda tudi dalje proti Carigradu. Kakor se poroča, šteje ta armada blizu 200.000 mož. Vrhovno poveljstvo bolgarske armade ima kralj Ferdinand sam, general Sawov je poveljnik armade ob Marici, njemu sta prideljena generala Ivanov in Petrov. Druga (zahodna) bolgarska armada, kateri se je pridružilo že nad 30.000 Srbov, šteje s Srbi vred nad 100.000 mož, in prodira od Kustendila, oziroma Dubnice skozi Egri Palanko in Džuma-prelaz. Njena naloga je v zvezi z glavno srbsko armado premagati turško armado med Istipom in Skopljem (Uskub), in se, če je mogoče, obrniti tudi proti Solunu. Tej bolgarsko-srbski armadi poveljuje bolgarski general Kustincev.

Glavna srbska bojna sila se je pomikala iz srbskega mesta Niš preko Leskoveca ob reki Morava skozi Vranjo in Ristovac in prodira proti Skoplju (Uskub), kamor vodi dobra cesta in železnica. Vrhovni poveljnik srbske armade je kralj Peter. Na desnem krilu srbske glavne armade prodira srbski general Živković s svojo armado, ki šteje nad 30.000 mož. Ta armada koraka proti Mitrovici in Prištini in ima najbrž namen udariti nad Turke na Kosovem polju. Dve manjši srbski koloni (15.000 mož) na severo-zahodu imata namen prodirati ena skozi prelaz Raška proti mestu Novi pazar in se združiti potem s Črnogorci, druga še malo višje pa bo prodirala preko Javor-planine proti Bjelemu polju v Sandžaku Novi pazar. Poročila iz Srbije tudi pravijo, da se bori na srbski strani z 10.000 četaši vodja upornih Albancev, Isa Boljetinac, vendar ta vest še ni potrjena.

O moči in razvrstitvi črnogorske armade smo že poročali. Kakor se gibajo sedaj črnogorske čete, se pa da sklepati, da ima severna, to je Vukotičeva kolona, namen združiti se s srbskimi severo-zahodnimi in Živkovičevimi četami. Armada prinea Danila in kolona generala Martinovića pa hočeta zavzeti mesto Skader na jugu. Pričakuje se, da bo treba na črnogorski strani mnogo truda, predno se bo Skader udal. Turki imajo baje v mestu do 20.000 vojakov; mesto je tudi močno utrjeno.

Grki imajo zbrano glavno vojno moč na severu v Tesaliji. Glavno zbirališče je bilo mesto Larisa. Ta armada, ki ji poveljuje prestolonaslednik princ Konstantin, šteje nad 70.000 mož. Del te vojne sile je že vdril čez mejo. Cilj te armade je prodiranje proti Bitolju (Monastirju); drugi del grške armade pa namerava prodrati proti mestu Janina v pokrajino Epir. Glavna stvar je, da po možnosti premagajo bitoljsko turško armado ter se vržejo proti Solunu.

Turška vojna sila je razdeljena v dve glavni armadi: vzhodno pri Drinoplju proti glavni bolgarski armadi in zahodno, katere središče tvori mesto Skoplje. Glavna turška vojna moč je zbrana okrog Drinoplja in šteje nad 200.000 mož. Poveljuje tej armadi Abdulah-paša. Tej glavni vojni imajo Turki še prideljeno manjše levo in desno krilo. Zahodni